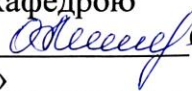

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

кафедра суспільно-гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою

Доц. Оксана МАКСИМЕЦЬ

«__» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет енергетики і комп'ютерних технологій

2020 – 2021 н.р.

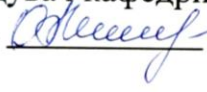
Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» (на основі повної загальної середньої освіти). Мелітополь: ТДАТУ, 2020. 19 с.

Розробник: к. ф. н., доцент Ісакова О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук.

Протокол № 1 від «2» вересня 2020 року

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Доц. Оксана МАКСИМЕЦЬ

Схвалено методичною комісією факультету енергетики і комп'ютерних технологій для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол № 1 від «9» 09 2020 року

Голова, доц. Діна НЕСТЕРЧУК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 12 «Інформаційні технології»	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 години	Спеціальність 122 «Комп'ютерні науки»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 4 год. самостійна робота – 5 год.	Ступінь вищої освіти «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	22 год.
		Практичні заняття	22 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	76 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Філософія» є формування у майбутніх фахівців цілісних уявлень про зародження та розвиток філософської думки, а також про сучасні філософські проблеми природи, людини і суспільства, оволодіння теорією та методологією пізнання суспільного розвитку, основними формами та методами наукового пізнання; розвиток розуміння об'єктивних та суб'єктивно-людських основ, вироблених в історії форм і напрямів філософствування та подати можливість здобувачам вищої освіти увійти в діалог власних міркувань зі світовою філософською думкою.

Сформульована мета визначає основні завдання курсу:

- розуміння предмета філософії й специфіки філософського знання;
- усвідомлення ролі філософії в формуванні конструктивного типу мислення;
- створення спільного уявлення про сфери філософського знання (онтологію, гносеологію, аксіологію; натурфілософію, соціальну філософію, філософську антропологію, логіку);
- знайомство з основними філософськими традиціями (індійською, китайською та середземноморською) та найважливішими етапами розвитку європейської філософії (основними філософськими концепціями);
- вивчення фрагментів класичних філософських текстів.

Засвоївши курс «Філософія», здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- напрямки історико-філософської думки, класичну і сучасну вітчизняну та світову філософію;
- особливості предметної ідентифікації філософії;
- специфіку філософського мислення;
- основні функції філософії;
- базові категорії філософії, їх зміст і функції;
- історичні типи філософії та основні парадигми філософування;
- основні етапи розвитку філософської думки;
- сучасні тенденції розвитку науки, культури і філософії;
- глобальні проблеми людства, їх причини та філософські шляхи вирішення;
- світоглядно-гуманістичний зміст філософії, її людинотворчу природу.

Здобувач вищої освіти повинен **вміти:**

- на основі ґрунтовного фундаментального знання філософії опановувати самостійний стиль мислення;
- застосовувати набуті знання при аналізі нагальних проблем сьогодення, розуміння суспільства як самоорганізованої системи;
- оперувати філософськими поняттями;

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність, соціально значущі ідеї;
- порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл;
- обґрунтовувати власну позицію;
- оформляти власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу.

Здобувач вищої освіти повинен **розуміти:**

- умови й особливості зародження і можливі форми вираження світоглядної проблематики;
- особливості східного та західного філософствування і їх певну взаємодоповнюваність;
- багатовимірність як людського світосприйняття, так і теоретичного осмислення світу;
- загальні умови та чинники розвитку філософської думки;
- евристичне (творчо-пошукове) значення філософських ідей і теорій античного часу;
- особливості середньовічного світобачення, елементи якого ще й донині є органічною складовою частиною європейської духовності;
- специфічні виявлення духовного світу людини середньовічними філософією та богослов'ям;
- зміст та спрямованість провідних проблем новоевропейської філософії;
- особливості тлумачення людини й суспільства у філософії Нового часу;
- вихідні особливості некласичного способу філософствування;
- особливості основних напрямів відходу від класичної філософії та переходу до некласичної;
- історичні та культурні особливостей української філософської думки;
- культурне та соціальне значення філософської спадщини для розвитку сучасного українського суспільства.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Історія філософської думки

Тема 1. Філософія як особливий тип світоглядного знання [4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 17, 33]. Предмет філософії. Коло філософських проблем. Зародження філософії як світоглядної форми свідомості. Міфологічний тип світогляду. Релігійний тип світогляду. Філософський тип світогляду. Основне питання філософії. Поняття матеріалізму. Поняття ідеалізму. Агностицизм. Структура та функції філософії. Філософські категорії: буття, світ, матерія, людина, розвиток, сутність і явище, форма і зміст, причина і наслідок та інші. Світоглядні форми (міфологія і релігія) - дораціональні (базувалися на вірі, давали готові незмінні відповіді на світоглядні питання), філософія являє собою логічно - раціональне, розсудково-дискурсивне відношення людини до світу. Дискурс – це тип мислення, який передбачає логічну впорядкованість, конкретність щодо своїх висновків, сумніви; Структура: онтологія , гносеологія , етика , естетика, філософська антропологія, аксіологія, праксеологія . Функції філософії: світоглядна , методологічна, гносеологічна (пізнавальна) , критична , прогностична .

Тема 2. Філософія Стародавнього світу[3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 26, 33].

Староіндійська філософія. Конфуціанство і даосизм – основні течії старокитайської філософії. «Веди» – збірник релігійних гімнів, молитов, формул заклинань. Філософсько - релігійний коментар до Вед – Упанішади – містили основні положення. Абсолют – Брахман – єдність свідомості, буття, раю. Духовною сутністю людини є Атман (Брахман, який перебуває у людському тілі); Старокитайська філософія в канонічних книгах («Книга змін», «Книга історії»), _конфуціанство (засновник – Конфуцій); - даосизм (засновник – Лао Цзи). Антична філософія: характер, етапи розвитку, проблематика. Вчення Аристотеля про форму та матерію (душу й тіло), про

державу та суспільство. Софісти.(Протагор, Горгій). Сократ, Платон, Аристотель. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії. Виникнення й розвиток нових шкіл: стоїцизму, епікуреїзму, скептицизму, неоплатонізму. Загальні риси філософії Стародавнього світу.

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 26, 33]. Виникнення та поширення християнства. Головні ідеї середньовічної філософії: теоцентризм, монотеїзм, креаціонізм, провіденціалізм. Середньовічний символізм і герменевтика. Одкровення і віра. Співвідношення філософії і теології. Середньовічне розуміння природи і загальної картини світу. Специфіка середньовічної науки. Людина в середньовічній філософії, трактування її духу, душі і тіла. Аскетизм як середньовічний моральний ідеал. Християнський неоплатонізм. Східна патристика: Філон, Григорій Богослов, Іоанн Златоуст, Афанасій Александрійський. Західна патристика: Августин Аврелій, Амвросій Медіоланський та ін. Схоластика. Філософські та теологічні погляди Фоми Аквінського. Філософія П.Абеляра, Р.Бекона, У.Оккама та ін. Дискусія про природу універсалій: номіналізм та реалізм. Середньовічний містицизм. Антропологізм і гуманізм філософії Відродження. Людина як творець власної природи і долі. Культ індивідуалізму і цінностей земного життя. Вільнодумство і скептицизм гуманістів Відродження, критика релігійного догматизму й аскетизму. Картина світу в епоху Відродження. Пантеїзм. Ідеї геліоцентризму і нескінченності Всесвіту. Політична філософія Відродження. Утопізм. Основні мислителі епохи: Дж.Бруно, Л.Валла, М. Кузанський, Т.Кампанелла, Л. да Вінчі, Н. Макіавеллі, Піко делла Мірандола, Ф.Петрарка, Е.Роттердамський, Т.Мор.

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 26, 33]. Основні напрямки та представники філософської думки Нового часу. Особливості та ідеї європейського Просвітництва. Вчення просвітників про природу й пізнання, про людину та суспільство. Визнання розуму вищою, інстанцією. проблема визначення джерела людських знань, пізнавальної ролі чуттєвих і раціональних форм знання. Емпіризм (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм) – напрям у філософії, який вважає основним джерелом пізнання чуттєвий досвід. Раціоналізм (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г.В. Лейбніц) – протилежний до емпіризму напрямок, що підкреслює автономність розуму від відчуттів, обмеженість чуттєвого досвіду і на цій основі пріоритет розуму в пізнанні. Френсіс Бекон одним з перших поставив перед собою завдання створення наукового методу, що дає справжнє і корисне знання. Систематизацією та розвиток основ англійського емпіризму, після Ф. Бекона взяли на себе Т. Гоббс, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм.

Тема 5. Німецька класична філософія. [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23]. І. Кант – засновник німецької класичної філософії. Філософські погляди Г. В. Ф. Гегеля. Антропологічний принцип філософії Л.Фейєрбаха. У філософській діяльності І. Канта виділяють три періоди. У докритичний період своєї діяльності І. Кант розробив космогонічну гіпотезу. Критичний період розвитку філософії І.Канта. Найбільш повне завершення німецький класичний ідеалізм отримав у філософській системі Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Класична німецька філософія знаходить своє завершення в матеріалізмі Л.Фейєрбаха. Фейєрбах стояв на точці зору пізнаваності світу і піддав різкій критиці кантівський агностицизм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СИСТЕМАТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Тема 6. Основні напрямки сучасної західної філософії [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23]. Екзистенціалізм як напрям сучасної західної філософії. Філософська антропологія. Психоеаналіз як філософська концепція. Екзистенціалізм_або філософія існування. Ставить у центр уваги людські індивідуальні смисложиттєві питання. М. Хайдеггер (1899-1976 рр.), К. Ясперс (1883-1969 рр.), Ж.-П. Сартр (1905-1980 рр.), Г. Марсель (1889-1973 рр.), А. Камю (1913-1960). Філософська антропологія. Людина як об'єкт філософського аналізу в її цілісності стає в центр. Ф. Ніцше, В. Дильтей, Е. Гуссерль, знайшла своє продовження у М. Шелера (1874-1928 рр.), Г. Плеснера (1892-1985 рр.), А. Гелена (1904-1976 рр.). Основи психоеаналізу як філософської концепції були закладені З. Фрейдом (1856-1939 рр.). Розвивають його ідеї К. Юнг, А. Адлер, К. Хорні, неофрейдисти В. Райх, Г. Маркузе, Е. Фромм та ін.

Тема 7. Буття людини в історико-філософському вимірі [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17]. Сучасна картина світу. Буття як філософська проблема. Онтологія як філософське вчення про буття. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Буття і небуття, буття і суще, буття і субстанція, буття і реальність. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність. Багатомірність буття: природні, соціальні, духовні форми. Буття природи, його матеріальність, цілісність, детермінованість, просторово-часова організація.. Матерія як філософська категорія. Форми матерії. Поняття матерії: матеріалізм та ідеалізм. Еволюційні процеси у Всесвіті, саморозвиток матерії, прогресивні і регресивні лінії еволюції. Поняття руху. Основні форми руху матерії. Рух та спокій. Простір і час.

Реляційна та субстанціальна концепції простору та часу. Простір і час: форми та властивості.

Тема 8. Свідомість як філософська проблема [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23]. Поняття свідомості. Виникнення свідомості. Роль праці та мови у виникненні свідомості. Свідомість та самосвідомість. Свідомість і несвідоме. Свідомість в структурі людської життєдіяльності. Свідомість як гносеологічний, онтологічний та соціологічний феномен. Проблема виникнення свідомості: історичний і індивідуально-буттєвий аспекти. Біологічні і соціальні передумови виникнення свідомості з точки зору суспільної науки і філософії. Свідомість і самосвідомість в раціоналістичному і ірраціоналістичному тлумаченні. Свідомість і рефлексія. Структура свідомості: емоції, відчуття, сприйняття, почуття, мислення, воля, пам'ять. Образне і понятійне мислення. Інтуїція, уява, творчість. Мислення і мова. Свідомість і інтелект. Суспільна свідомість і колективний інтелект. Проблема штучного інтелекту. Свідомість, свобода, творчість. Фрейдизм про співвідношення свідомого і несвідомого. Категорія ідеального як основа осмислення свідомості. Свідомість як реальність ідеального. Свідомість як суб'єктивна реальність.

Тема 9. Філософська теорія пізнання [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23]. Проблема пізнання у філософії. Гносеологія – вчення про пізнання. Види пізнання. Рівні та форми пізнання, їх взаємозв'язок. Чуттєве та раціональне пізнання. Форми чуттєвого пізнання. Форми раціонального пізнання. Наукове пізнання. Форми наукового пізнання. Проблеми теорії пізнання: емпіризм і раціоналізм. Види пізнання: повсякденне, наукове, художнє, релігійне, містичне, езотеричне. Чуттєве пізнання здійснюється у таких формах: відчуття фіксують окремі властивості речей, сприйняття постають поєднанням відчуттів та створенням певного образу або певної проекції

речей; уявлення – відтворення образу без безпосереднього контакту з річчю. Раціональне пізнання: поняття, судження, умовиводи. Основні типи умовиводів: індуктивний, дедуктивний. Абстрактне мислення. Істина та її критерії. Теорії істини. Істина і правда. Істина: способи тлумачення істини – онтологічна теорія, гносеологічна теорія, позитивістська теорія, прагматична теорія, конвенціональна теорія. Заблудження. Брехня. Омана. Правда.

Тема 10. Людина та її буття як предмет філософського осмислення. [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 26, 33]. Філософія особистості. Проблема походження людини. Суттєві характеристики людини. Єдність біологічного, соціального та духовного. Індивід, особа, особистість, індивідуальність. Основні аспекти людської особистості. Представники **концепції абіогенезу** наполягають на спонтанному виникненні життя з неживої природи. Прихильники **концепції панспермії** вважають, що життя зародилося не на Землі, а привнесене з Космосу. **Креаціоністська концепція** походження людини в акті божественного творення. Матеріалістична теорія походження людини – **еволюційна**. **Індивід** – це характеристика людини, як окремого представника біологічного роду людей. **Індивідуальність** – характеристика людини як носія неповторних, своєрідних, тільки йому властивих якостей, які дозволяють відрізнити її від інших представників людського роду. **Особистість** визначається як носій соціальних якостей. **Сенс життя** – це самостійний свідомий вибір тих цінностей, на які людина орієнтується у своєму житті. Він може змінюватися в залежності і від історичних умов існування людини, і від її вікових особливостей.

Тема 11. Суспільство, природа, майбутнє. [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23]. Поняття природи та історичні форми взаємодії природи з людиною. Протиріччя в системі «природа – суспільство». Вчення В.І. Вернадського про

ноосферу. Екофілософія. Загальні проблеми людства. Прогнозування майбутнього як пізнавальна проблема. У біосфері є обмежені можливості для самовідновлення, самовідтворення. **Ноосфера** – це сфера взаємодії суспільства і природи, у якій домінуюча роль належить розуму, діяльності людини, озброєній розумом. **Глобальні проблем** зачіпають інтереси всіх націй, держав, усього людства. До їх числа належать встановлення міцного миру на Землі, знищення осередків міжнародної напруженості, охорона навколишнього середовища, запобігання найбільш небезпечним захворюванням, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення потреб в екологічно чистих продуктах харчування, в енергії, розвиток фізичних та духовних сил людини.

Всього за змістовий модуль 1 - 60 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СИСТЕМАТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

8	Лекція 6	Основні напрямки сучасної західної філософії	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 6	Основні напрямки сучасної західної філософії	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 6	Філософські погляди З.Фрейда	-	-	-	6	2
9	Лекція 7	Буття людини в історико-філософському вимірі	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 7	Буття людини в історико-філософському вимірі	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 7	Поняття матерії. Матеріалізм та ідеалізм.	-	-	-	6	2
10	Лекція 8	Свідомість як філософська проблема	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 8	Свідомість як філософська проблема	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 8	Проблема істини.	-	-	-	6	2
11	Лекція 9	Філософська теорія пізнання	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 9	Філософська теорія пізнання	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 9	Чуттєве та раціональне пізнання.	-	-	-	6	2
12	Лекція 10	Людина та її буття як предмет філософського осмислення.	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 10	Людина та її буття як предмет філософського осмислення.	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 10	Єдність біологічного та соціального.	-	-	-	6	2
13	Лекція 11	Суспільство, природа, майбутнє	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 11	Суспільство, природа, майбутнє	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 11	В.І.Вернадський про ноосферу.	-	-	-	6	3
14-15	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2	-	-	-	6	-
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 2 – 60 год.			12	-	12	42	35
Екзамен							30
Всього з навчальної дисципліни – 120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Філософія і наука, науково і ненауково орієнтовані типи філософії.
2. Світоглядна і методологічна функції філософії.
3. Складові світогляду.
4. Основні типи філософських орієнтацій.
5. Проблема предмету філософії.
6. Філософія в системі культури.
7. Філософія і релігія. Філософія і мистецтво.
8. Філософія і етика. Філософія і пізнання людини.
9. Передумови виникнення філософії в Індії. Передфілософія ведичного періоду. Ведичний комплекс.
10. Упанішади. Брахман і Атман. Пуруша.
11. Філософія епічного періоду. Махабхарата і Рамаєна.
12. Філософські ідеї Бхагаватгіти. Поняття пуруші, пракриті, сансари і карми.
13. Виникнення класичних шкіл індійської філософії: веданта, йога, санкх'я, чарвака, ньяя, вайшешика.
14. Релігійно-філософські школи Індії: буддизм, джайнізм, тантризм, індуїзм.
15. Передумови виникнення філософії в Китаї. Соціальна етика китайської філософії.
16. Філософія Книги Змін.
17. Філософія даосизму. Лаоцзи. "Дао де цзін".
18. Філософія конфуціанства.
19. Космоцентричний характер давньогрецької філософії.
20. Грецькі філософи про першооснову, походження і загальні організуючі початки світу.
21. Мілетська школа, Піфагор, натурфілософія Геракліта.
22. Філософія та метод Сократа.
23. Вчення Платона про "світ ідей" та "світ речей", пізнання, суспільство й державу.
24. Вчення Аристотеля про форму та матерію (душу й тіло), про державу та суспільство.
25. Софісти.
26. Аристотель як систематизатор античної філософії.
27. Головні ідеї середньовічної філософії.
28. Середньовічне розуміння природи і загальної картини світу. .
29. Східна патристика: Філон, Григорій Богослов, Іоанн Златоуст, Афанасій Александрійський.
30. Західна патристика: Августин Аврелій, Амвросій Медіоланський та ін.
31. Схоластика.
32. Філософські та теологічні погляди Фоми Аквінського.
33. Антропологізм і гуманізм філософії Відродження.

34. Основні мислителі епохи: Дж.Бруно, Л.Валла, М. Кузанський, Т.Кампанелла, Л. да Вінчі, Н. Макиавеллі, М.Фічіно, Піко де Мірандола, Ф.Петрарка, Е.Роттердамський, Т.Мор.
35. Вчення Ф.Бекона.
36. Філософія природи, формування механістичної картини світу.
37. Раціоналістична філософія Р. Декарта
38. Філософія Т. Гоббса, і Дж. Локка.
39. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі та Д. Юма.
40. Реформація і криза ортодоксально-католицької ідеології.
41. Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки.
42. “Коперніканський переворот” І.Канта.
43. Філософська система та діалектичний метод Г.В.Ф. Гегеля.
44. Антропологічний матеріалізм та гуманістична спрямованість філософії Л. Фейєрбаха.
45. Зародження екзистенціальної тенденції в філософії С. К'єркегора.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Онтологія як філософське вчення про буття.
2. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм.
3. Багатомірність буття: природні, соціальні, духовні форми.
4. Простір і час.
5. Матерія як філософська категорія.
6. Еволюційні процеси у Всесвіті, саморозвиток матерії, прогресивні і регресивні лінії еволюції.
7. Свідомість і дух. Душа, дух, духовність.
8. Біологічні і соціальні передумови виникнення свідомості з точки зору суспільної науки і філософії.
9. Свідомість і самосвідомість в раціоналістичному і ірраціоналістичному тлумаченні.
10. Свідомість як суб'єктивна реальність.
11. Людина, її походження, природа і зміст буття.
12. Людина та її місце у світі як предмет філософського осмислення.
13. Проблема походження людини; людина як продукт природної і культурної еволюції; виникнення сутності людської свідомості.
14. Багатомірність людської природи: її біологічні, соціальні і духовні компоненти.
15. Людина як продукт соціального життя і культури: особистість людини, її свідомість і самосвідомість, потреби, інтереси, цінності.
16. Проблема індивідуальної і соціальної свободи особи і прав людини.

17. Філософський зміст понять “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, їх співвідношення з поняттям “людина”.
18. Феномен людської особистості. Вихідні характеристики людської особистості.
19. Потреби особистості. Інтереси особистості.
20. Ціннісні орієнтації особистості як продукт її соціалізації.
21. Пізнання як проблема філософії.
22. Індивідуальна пізнавальна діяльність: чуттєве і раціональне в пізнанні; логіка й інтуїція; особистісне знання і досвід; розуміння.
23. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне, раціональне та ірраціональне.
24. Проблема істини. Критерії істини.
25. Східна і західна моделі культури, їх взаємовпливи.
26. Цінності в системі культури.
27. Цінності як визначальна характеристика людського буття.
28. Людина в системі цінностей.
29. Цінності як ядро духовного світу людини.
30. Проблема ціннісного вибору: переживання, потреби, емоції, віра, воля, ідеал.
31. Цінність буття і життєвий смисл.
32. Цінності як регулятор поведінки людини.
33. Цінності та ціннісні орієнтації.
34. Проблема обґрунтування універсальних цінностей і глобальні проблеми людства.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007 – 416 с.
2. Данильян О., Тараненко В. Основи філософії: Навчальний посібник. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
3. Заїченко Г.А. та ін. Філософія.- Київ: Вища школа, 1995.- 455 с.
4. Зарудний Є.О. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007. – 202 с.
5. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Підручник. У 2- ч. Київ: "Альтерпрес", 2002.
6. Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. - Чернівці : Рута, 2012. - 139 с.

7. Кулик О.В. Філософія : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації/ О.В. Кулик. - Дніпропетровськ: Монолит, 2013. - 692 с.
8. Надольний І.Ф. Філософія: Посібник. – К., 1999, 2000, 2004.
9. Пазенок В. С. Філософія. Навчальний посібник. – К.:Академвидав, 2008.
10. Петрушенко В. Філософія – Львів: Літопис, 2004.
11. Подольська Є. А. Філософія. Підручник. – К.: Фірма «Інкос», Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
12. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. Підручник. – К.: Академвидав, 2007.
13. Сосна В.П. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Сосна В. П. - Хмельницький : ХНУ, 2011. - 395 с.
14. Філософія. Підручник / За загальною редакцією Горлача М. І., Кременя В. Г., Рибалка В. К. – Харків: Консум, 2000. — 672 с.
15. Філософія: навч. посіб. для аспірантів і здобувачів / за наук. ред. А. В. Арістової і С. В. Синякова. - К. : НТУ, 2013. - 245 с.
16. Філософія: підручник / О.П. Сидоренко, С.С. Корлюк, М.С. Філяпіп та ін.; за ред. О.П. Сидоренка. – К.: Знання, 2010. — 414 с.
17. Щерба С.П. Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. – Кондор, 2004.

Допоміжна:

18. Арутюнов В.Ф. Філософія: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення. – К., КНЕУ, 2001.
19. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. - Мала академія Наук України, 2017. - 238 с.
20. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г., Ярошовець В. І. Філософія як історія філософії: Підручник / За загальною редакцією В. І. Ярошовця. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
21. Бичко І.В. Філософія: Курс лекцій. – К., 2003.
22. Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії. – К., 1999.
23. Горlach М.І. Філософія: Підручник. – Харків, 2000.
24. Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей. В 4 т. – Київ: Дух і літера, 2009-2017.
25. Касьян В. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів. - Київ: Знання, 2008. - 347 с.
26. Кремень В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. – К.: Книга, 2005.
27. Лузан А.О. Вступ до філософії : навчальний посібник для ВНЗ / А.О. Лузан. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 136 с.
28. Петрушенко В.П. Практикум з філософії: Навчальний посібник. – Новий світ, 2000.

29. Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. . – К.: Інкос, 2006.
30. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. Навчальний посібник / В.В. Лях, В.С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996.- 428 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека ТДАТУ, м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18.
2. Бібліотека М. Лермонтова, пл. Перемоги, 1.
3. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://nip.tsatu.edu.ua/>
4. Науково-технічна бібліотека ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
5. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>